

Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi - Journal of Social Sciences
Cilt/Volume: 2005-2 Sayı/Issue: 11

AKTİF ÖĞRENME ETKİNLİKLERİNE DAYALI OLARAK İŞLENEN 8. SINIF BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR DERSİNİN ÖĞRENCİLERİN BİLİŞSEL VE DEVİNİŞSEL ERİŞİLERİNE ETKİSİ

Dilşad Ediş MİRZEOĞLU*
Fatih EFE**
Uğur DOĞAN***

ÖZET

Bolu İli Merkez İlçede bir ilköğretim okulunda Beden Eğitimi ve Spor derslerinde on iki hafta süre ile yürütülmüş olan bu çalışmanın amacı, Aktif Öğrenme Etkinliklerinin Geleneksel Yönteme kıyasla etkililiğini ortaya çıkarmaktır. Çalışmada kontrol gruplu öntest-sontest modeli kullanılmıştır. Deney ve kontrol grupları 14' er kız, 20' şer erkek olmak üzere 34'er öğrenciden oluşan iki sınıfla rastgele grup örnekleme yoluyla oluşmuştur. Amaç doğrultusunda kontrol grubuna Geleneksel Yöntem (Komut, anlatım, soru-cevap) uygulanırken, deney grubunda Aktif Öğrenme Modeline ait teknikler kullanılmıştır. Aktif öğrenme modeli içerisinde bu çalışma amacına uygun bulunan slogan bulma, resimleme, sınıflama, kendini değerlendirme, ilgi çekici bilgiler, yordama yapma, pandomim, başlık bulma, dedikodu vb. gibi teknikler kullanılmıştır. Her ünite başında ve sonunda bilişsel alan öğrenmelerini ölçmek için futbol ve basketbol erişim testleri, devinişsel becerileri ölçmek için ise seçilen ünitelere ait beceriler için geliştirilen gözlem formları kullanılmıştır. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde yüzde, ortalama, standart sapma ve t testi istatistiksel teknikleri kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre basketbol ve futbol ünitelerinin bilişsel ve devinişsel alanlarında geleneksel yöntemle aktif öğrenme etkinlikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$). Bununla birlikte deney ve kontrol gruplarını oluşturan öğrencilerin futbol ve basketbol ünitelerindeki bilişsel ve devinişsel alandaki öğrenmelerinde zamana bağlı olarak anlamlı bir artış gözlenmiştir ($p<0.05$).

Anahtar Kelimeler: Geleneksel Yöntem, Aktif Öğrenme, Beden Eğitimi.

* Yrd. Doç. Dr., AİBÜ, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Beden Eğitimi Öğretmenliği.

** Kültür İlköğretim Okulu Beden Eğitimi Öğretmeni.

*** Gazipaşa İlköğretim Okulu Beden Eğitimi Öğretmeni.

ABSTRACT

The purpose of this study was to explore the effectiveness of Active Learning Method on the achievements of students' cognitive and psychomotor behaviors for learning football and basketball units. In the research which was experimental in design, the participants included students from primary school in Bolu. There were 34 students in each group, 14 of them were boys and 20 of them were girls from two different classes. All participants were chosen randomly. While the groups were formed, the students' football and basketball test scores (pre-test) and observation scores for both units (pre-test) were taken into consideration.

To serve the goal of the study, Traditional Learning Method was used at control group while Active Learning Method was used at experimental group. Some techniques in active learning were chosen to apply in these techniques, for example, self-evaluation, pantomime, classification, interesting information, finding headlines-slogan and gossiping. At the beginning and end of each unit, achievement tests were used to measure cognitive improvement in football and basketball and to measure psychomotor skills, observation forms were used which was developed according to skills in selective units. T test was used according to the purpose of the study. Besides using t test, the researcher analyzed the tables of the means, standart deviation and percentages. Analyses of the data revealed that there was no significant differences between Active and Traditional Learning Methods during teaching football and basketball skills ($p>0.05$). Also, there was a signifacant improvement with time in cognitive and psychomotor skills in basketball and football units for students both in control and experimental groups.

Key Words: Traditional Method, Active Learning, Physical Education.

GİRİŞ

Eğitim, bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir (Ertürk,1993:12). Öğrenme ise bireyin çevresiyle belli bir düzeyde etkileşimleri sonucunda meydana gelen nispeten kalıcı izli davranış değişmesidir (Senemoğlu, 2005:4).

Öğretim, öğrencileri aktif hale getirmek, istenilen konuda öğrenmeyi sağlamak ve konunun özünü öğretmek için planlanmış eylemler bütünüdür (Yavaş ve İlhan, 1997:16). Eski öğretim paradigması Locke'un varsayımından hareketle, öğrenci zihnini, öğretmenin yazıp doldurması için bekleyen boş bir sayfaya benzetmektedir. Buna göre öğretim süreci şu özelliklere sahiptir;

öğretim, bilginin öğretmen tarafından öğrenciye aktarılması veya transformasyonudur. Öğretim, pasif bir şekilde bekleyen boş kafaların bilgiyle doldurulmasıdır. Ancak eski öğretim paradigmasından günümüze değişiklikler olmuştur. Yeni öğretim paradigmasına göre, öğrenciler, kendi bilgilerini yine kendileri keşfederler, yapılandırır ve genişletirler. Öğretmenlerin çabaları, öğrencilerin becerilerini ve yeteneklerini geliştirmektir. Öğretmen ve öğrenciler birlikte çalışırlar, birbirlerinden soyutlanmış olarak değil (Saban, 2002).

İnsan gelişimi üç boyutludur. Eski öğretim paradigmasına göre beden eğitimi derslerinde üç boyutun sadece biri olan devinişsel becerilerin öğretimine önem verilirken, yeni öğretim paradigmasına göre ise, insan bir bütün olarak görülmeli ve bilişsel, duyuşsal ve devinişsel alanlarda kritik davranışlarının kazanılması önem taşımaktadır.

Günümüzde beden eğitimi ve spor; yetişmekte olan nesillerin temel kaynağı olan insana, fikren ve bedenen sağlık kazandıran bir faaliyet planı olarak kabul edilmektedir. Bu sebeple henüz çocukluk ve gençlik devresinde olan, çeşitli bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıklar kazanma çağını yaşayan her kademedeki okul öğrencilerinin, çağımızın eğitim anlayışına uygun bir şekilde, kendi kapasitesi ve yetenekleri doğrultusunda yetiştirilmeleri önemle ele alınmalıdır (MEB, 1995:11).

Eğitimdeki gelişmelere paralel olarak, beden eğitimi ve sporun bireyin fiziksel, zihinsel, duygusal ve toplumsal gelişimine katkı amacına yönelik organize edilmiş bedensel etkinliklerin tümü olarak ele alınmaya başlaması, kültür dolayısı ile eğitimin rolünü ön plana çıkarmaktadır (Demirhan, 1997:6).

Tüm bu bilgilerin ışığında hem bedenen, ruhen ve kişilik yönünden sağlıklı bireyler ve hem de iyi sporcular yetiştirmede beden eğitimi ve sporun önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır. Bu alanda başarıyı yakalamada öncelikle belirlenen hedeflere ulaşma düzeyini artırmak için uygulanacak gerekli eğitim-öğretim faaliyetlerinin en etkin ve başarılı bir şekilde nasıl gerçekleştirilebileceği sorusuna yanıt bulmak gerekmektedir.

Geleneksel öğrenme yöntemleri ile öğrenme, öğrencide düşünme mekanizmasını çalıştırmadan, yorum yapmadan, eleştirmeden, sadece bilgi yüklenmesine neden olmaktadır. Bu da öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alınmadan kalıba sokulması anlamına gelmektedir. Söz konusu öğrenme yöntemi okul ve okulun öğretilerini merkeze alarak öğrenmeyi edilgen konuma getirir (Şahinel, 2005:145).

Beden eğitimi ve spor derslerinde halen süregelen değişik yöntem ve teknikler uygulanmaktadır. Bunlardan bazıları Mosston ve Ashworth (1992)' a göre komut stili, alıştırma stili, eşli çalışma stili, kendini değerlendirme stili, katılım stili, yönlendirilmiş buluş stili, problem çözme stili, kişisel program-öğrencinin tasarımı stili, öğrencinin başlatması stili ve kendi kendine öğretme stildir (Demirhan, 2004).

Tüm bu yöntemlerin hem olumlu hem de olumsuz yönleri bulunmaktadır. Günümüzde diğer eğitim dallarında olduğu gibi beden eğitimi ve sporda da “belirlenen hedeflere en yüksek derecede nasıl ulaşılır?” sorusuna yanıt aranmakta, uygulanan strateji, yöntem ve teknikler her yönü ile incelenerek insanın farklı boyutları ile gelişimine katkı getirecek yöntemlere ulaşılmaya çalışılmaktadır.

Genel eğitimde kalıcı ve etkin öğrenmeyi gerçekleştirebilmek için geliştirilen ve uygulanan birçok model ve yöntem bulunmaktadır. Bunlardan birisi de özellikle son zamanlarda gündemde yer alan ve öğrenci merkezli yaklaşımlardan olan aktif öğrenme modelidir.

Aktif öğrenme, öğrencinin kendi öğrenme süreci hakkında söz sahibi olduğu bir öğrenme şeklidir ya da öğrencinin kendi bilişsel yetilerini zorlayarak yapılan öğrenme şeklidir. Bu iki tanım bir araya getirilecek olursa aktif öğrenmenin yoğun olarak öğrencinin sorumluluğunda bir öğrenme şekli olduğu ortaya çıkar. Bir yandan öğrenme süreci ile ilgili kararlarla diğer yandan da öğrencinin kendi istek ve gayreti ile tüm bilişsel yetisinin seferber edilmesi ile ilgilidir (Ünal,1999:374). Bu yaklaşımla öğrenciler pasif alıcı olmaktan kurtulur ve kendileri öğrenerek yaşamlarını şekillendirmeye çalışırlar. Bu yolla öğrenciler, etkin öğrenme sürecinde karar verme, sorumluluklar alma ve özellikle öğrenmeyi öğrenme olanağına kavuşmaktadırlar (Demirel, 2004:213). Aktif öğrenmede amaç bilmek değil, anlamaktır.

Aktif öğrenme, “öğrencilere öğrenme işlemi üzerinde önemli bir kontrol yetisi veren öğrenme etkinlikleri ile meşgul olmaları” olarak tanımlanabilir (Kyriacoy, Manower ve Newson,1999). Çocuklar öğrenmeye zihinsel, duygusal, sosyal ve fiziksel yönden aktif olarak katılırlar ve öğrendikleri şeylerin kendileri için ne anlam ifade ettiğine yine kendileri karar verirler. Eğer aktif öğrenmenin gerçekleştiği sınıfları ziyaret edilecek olursa, öğrencilerin başlıca beş özelliği dikkati çeker (1) saygınlık, (2) enerji doluluk, (3) bireysel sorumluluk, (4) işbirliği ve (5) bilişsel farkındalık (Saban, 2000: 243-246).

Aktif öğrenmede olmazsa olmaz olan bireyin nasıl öğrendiğini bilmesi, kendi bilişsel yeti ve mekanizmasını iyi tanınması, yani öğrenmeyi öğrenmiş olmasıdır (Ünal,1999:375). Öğrenme sürecinin sorumluluğunun öğrencide olması öğretmenin sorumluluğunun bittiği anlamına gelmez. Aktif öğreten öğretmenin gelenekselden farkı, kendi kararlarını uygulamak yerine öğrencilere yön göstermek, önerilerde bulunmak, gerekli durumlarda açıklamalar yapmak, fikir vermek, rehber olmak ve onların gelişimini gözlemlemektir (Açıkgöz, 2003 :34).

Aktif öğrenme aynı zamanda yaparak öğrenme anlamına da gelmektedir. Aktif öğrenme deneysel öğrenme, görme, duyma ve yapma, çoklu ortam, işbirliği, olumlu güdüleme, düşük stres ve eğlenceden oluşur (Şahinel, 2005:146).

Geleneksel yöntemlerde öğrencileri düşündüren, araştırmaya yöneltten etkinlikler sunulmadığı; bilgiyi kullanma, problem çözme, kısacası bilgiyi yeniden yapılandırma fırsatları verilmediği için öğrenciler ezberledikleri yüzeysel bilgilerle mezun olmaktadır. Geleneksel sınıflardaki öğrencilerin kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu taşıyamayacak kadar edilgin tutulduğu görülmektedir. Öğrencilere “kendi öğrenme sürecinin sorumluluğunu taşıyamayacağı” mesajları verilmektedir. Bu durum öğrencinin öz güvenini, güdüsünü ve yaratıcılığını yok etmektedir. Oysa aktif öğrenmede öğrenme süreci paylaşılr. En edilgin öğrenciler bile bilgiyi kullanma etkinliklerinde aktif rol alırlar. Aktif öğrenme sınıflarında herkesin söylediklerinin dikkate alınması, tartışılması, bir başka deyişle herkesin katkısının değerlendirilmesi söz konusudur(Açıkgöz,2003:6-34).

Aktif öğrenme etkinliğinin yanı sıra kullanılşılık, ekonomiklik, destekleyici öğrenme ürünleri üzerinde olumlu etki gibi önemli avantajlar taşımaktadır;

Kullanışlılık: Aktif öğrenme teknikleri birkaç dakika gibi çok kısa süreli etkinliklerden bir dönem gibi çok uzun süreli etkinliklere kadar çok çeşitli zaman dilimlerinde kullanılabilir.

Ekonomiklik: Aktif öğrenme diğer öğrenme modellerinde olanın tam tersine ek görevliler, pahalı araçlar, özel mekanlar olmadan da uygulanabilir.

Destekleyici öğrenme ürünleri üzerinde olumlu etkiler: Eğitimde genellikle akademik başarı üzerinde durulur;öğrenme isteği,okuma alışkanlığı, başkaları ile birlikte çalışma, özsaygı, liderlik, paylaşma v.b. bir çok öğrenme ihmal edilir.Oysa bir alana özgü bilgiler kalıcı değildir, en azından hızlı

değişmektedir. Asıl olan, değişmesi zor olan destekleyici öğrenme ürünleridir (Açıkgöz,2003:15).

Öğretim kurumlarında aktif öğrenmenin uygulanmasında bazı engellerle karşılaşmaktadır. Karşılaşılan engellerin en çetinin öğrenci kaynaklı olduğu bilinmektedir. Diğerleri öğretmenden veya öğretim kurumunun özelliklerinden kaynaklanır. Öğrenci kaynaklı engellerin başında öğrencinin öğrenmeyi nasıl algıladığı gelir. İkinci engel öğrencilerin öğrenme hedeflerini net olarak tayin edememesidir. Herhangi bir ders ve ya konuyla ilgili öğrenmeye bir görev olarak bakar. Üçüncü engel öğrencinin duyuşsal yapısı ile ilgilidir. Bazı öğrenciler geçmişte yaşadıkları olumsuz deneyimler sonucunda mutlaka öğretmene ya da kitaba bağlı kalmayı tercih ederler. Öğretmen kaynaklı engellerin kökünde, yukarıda sıralanmış olan öğrenci kaynaklı engeller yatar. Çünkü öğretimde büyük olasılıkla bulunduğu ülkenin eğitim ikileminde yetişmiştir. Yüksek öğretim dahil olmak üzere tüm öğretim seviyelerinde aktif öğrenmeyi yaşamamış, yaşamayan eğitim görevlileri bulunabilir ve hatta eğitim yöneticisi durumunda olabilirler. Dolayısıyla öğretim kurumu kaynaklı engeller, kurumun bağlı olduğu yönetmeliklerden ziyade, bu tip eğitimcilerin ve eğitim yöneticilerinin varlığından da kaynaklanmaktadır (Ünal,1999:377).

Bu çalışmanın amacı, aktif öğrenme etkinliklerinin 8. sınıf beden eğitimi ve spor dersindeki futbol ve basketbol ünitelerinde öğrencilerin bilişsel ve devinişsel alanlardaki erişil düzeylerine etkisini belirlemektir.

YÖNTEM

Deneyisel olarak gerçekleştirilen bu araştırma kontrol gruplu öntest-sontest modelinde yapılmıştır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın evrenini Bolu ili Merkez İlçedeki bir ilköğretim okulunda 2003-2004 öğretim yılında öğrenim görmekte olan öğrenciler, örneklemini ise aynı okulun 8 B ve C şubelerinde okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. Deney ve kontrol grupları rastgele örneklem yoluyla belirlenmiştir. Kontrol grubu 14 kız ve 20 erkek öğrenciden oluşmaktadır (yaş ortalaması $x = 13,95 \pm 37$), deney grubu da 14 kız ve 20 erkek öğrenciden oluşmaktadır (yaş ortalaması $x = 13,86 \pm 45$). Deney ve kontrol gruplarını

oluştururken bilişsel ve devinişsel alanlara ait yapılan ön testler dikkate alınmış ve iki grup arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Veri Toplama Araçları

Çalışmada kullanılmak üzere bilişsel alanda kullanılacak olan futbol ve basketbol eriş testleri çoktan seçmeli testler olup, çoktan seçmeli testleri hazırlama esaslarına göre geliştirilmiştir. Öğrencilerin bilişsel alandaki erişlerini ölçmek amacı ile hazırlanan her iki testte 12'şer kritik davranış ölçülmeye çalışılmıştır. Bu amaçla, MEB.'nin hazırladığı 8. sınıf öğretim programı temel alınarak yıllık plan oluşturulmuş, yıllık plandan uygulama için futbol ve basketbol üniteleri seçilmiş, seçilen ünitelerin belirtke tabloları hazırlanmıştır. Ünite belirtke tablolarındaki hedef düzey ve sayıları göz önüne alınarak futbol ve basketbol ünitelerine ait 36 maddelik deneme formu şeklinde eriş testleri hazırlanmıştır. Hazırlanan denemelik formlar başka bir ilköğretim okulunun 8. sınıflarından 60 kişiye uygulanmış ve elde edilen sonuçların madde analizleri yapılmış, madde güçlük indeksleri 0.30'dan düşük olan maddeler nihai teste alınmamış ve 12'şer maddelik nihai testler oluşturulmuştur. Oluşturulan basketbol nihai testinin aritmetik ortalaması 7.60, ortalama güçlüğü 0.63, ve KR-20 güvenilirlik katsayısı 0.78 bulunmuştur. Futbol ünitesinin nihai testinin aritmetik ortalaması 8.14, ortalama güçlüğü 0.68 ve KR-20 güvenilirlik katsayısı 0.81 bulunmuştur. Bu bulgular çerçevesinde, basketbol ve futbol üniteleri için hazırlanan testlerin bu çalışmada kullanılabilir düzeyde bir güvenilirliğe sahip olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin devinişsel alandaki becerilerini ölçmek amacı ile futbol ünitesi için top sürme ve ayak içi pas, basketbol ünitesi için şut ve top sürme becerilerine ait gözlem formları ayrı ayrı oluşturulmuştur. Gözlem formlarını oluşturmak için seçilen ünitelere ait devinişsel alan hedef ve davranışları göz önünde tutularak her bir beceriyi meydana getiren hareketler listelenmiş ve o becerinin öğrenilip öğrenilmediğini ölçmeye gerek duyulan kritik davranışlar saptanmıştır. Daha sonra her bir beceri için belirlenen kritik davranışların gözlenmesi ve puanlanmasını kolaylaştıracak birer araç hazırlanmıştır. Hazırlanan gözlem formları sayısal olarak derecendirme ölçeği şeklinde olup, gözlem formunda yer alan her bir kritik davranış 5'li kategori üzerinden değerlendirilmiştir. Gözlemciler tarafından verilebilecek puanlar (1) Asla, (2) Nadiren, (3) Bazen, (4) Sık sık ve (5) Daima şeklinde derecelendirilmiştir. Her bir beceri için hazırlanan gözlem formlarında futbol ve basketbol alanlarında uzman kişilerin görüşleri doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

Verilerin Toplanması

Bu çalışma deneysel modellerden kontrol gruplu öntest-sontest modeli üzerine kurulmuştur. Çalışmada yıllık planda gösterildiği şekilde, birinci hafta futbol ünitesine ait bilişsel ve devinişsel alan öntestleri uygulanmış, sonraki 4 hafta futbol ünitesinden futbol oyun kuralları, top sürme ve ayak içi pas konuları işlenmiş, altıncı hafta futbol ünitesi bilişsel ve devinişsel alan sontestleri uygulanmış ve yedinci hafta basketbol ünitesi için bilişsel ve devinişsel alan öntestleri uygulanmış, takip eden dört hafta basketbol oyun kuralları, şut ve top sürme konuları işlenmiş, son hafta ise basketbol ünitesine ait sontestler uygulanmıştır. Çalışma toplam 12 hafta sürmüştür. Çalışmada deney grubunda aktif öğrenme modeline ait etkinliklerinden slogan bulma, resimleme, sınıflama, kendini değerlendirme, ilgi çekici bilgiler, yordama yapma, pandomim, başlık bulma, dedikodu, öğrenme eksikliklerini saptama, mizah yapma, öykü tamamlama, yeniden yapma, duydunuz mu?, seçimlik ödev, tombala, kavram ağı, önceden bildikleri ile bağ kurma, önceki düşünceleri ile karşılaştırma, geri plandaki düşünceleri bulma, kendini öğretmenin yerine koyma, şiir yazma, bulmaca, dramatizasyon, kart gösterme, net bir dönüt vermeme (Açıkgöz, 2003: 86-125) gibi tekniklerle dersler işlenmiş, kontrol grubuna ise aynı konular geleneksel öğretim yöntemlerinden komut, düz anlatım ve soru-cevap yöntemleri ile işlenmiştir.

Verilerin Çözümlemesi

Çalışmada deney ve kontrol gruplarının belirlenmesinde, bilişsel ve devinişsel alan erişim testlerinin hazırlanmasında, öntest ve sontest erişim puanları arasındaki farkın belirlenmesinde yüzde, frekans, ortalama, standart sapma, madde güçlük indeksi, madde ayırıcılık gücü indeksi, ortalama güçlük indeksi, KR-20 güvenilirlik katsayısı, bağımlı ve bağımsız gruplar t testi istatistiksel teknikleri uygulanmıştır.

BULGULAR

Bu çalışmada kontrol ve deney gruplarına Geleneksel Yöntem ve Aktif Öğrenme etkinlikleri futbol ve basketbol ünitelerinde uygulanmış ve öğrencilerin bilişsel ve devinişsel becerileri geliştirmeye çalışılmıştır. Geleneksel yöntem uygulanan kontrol grubunun öntest ve sontest ortalamalarının karşılaştırılması Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Kontrol Grubunun Ön Test Ve Son Test Ortalamalarının Karşılaştırılması.

KONTROL GRUBU (N=34)		ÖN TEST	SON TEST	t	p
FUTBOL	<i>Bilişsel test</i>	4,235	4,176	,322	,007
	<i>Top sürme</i>	3,21	3,38	-1,529	,000
	<i>Ayak içi pas</i>	3,62	3,59	,239	,001
BASKETBOL	<i>Bilişsel test</i>	2,324	2,971	-2,725	,165
	<i>Şut</i>	2,76	3,06	-3,708	,000
	<i>Top sürme</i>	2,74	3,06	-3,973	,000

p<0.05

Tablo 1 incelediğinde, kontrol grubunun futbol ünitesine ait bilişsel alan testindeki öntest puanlarının ortalaması sontest puanlarının ortalamasından anlamlı derecede daha yüksek bulunmuşken ($p<0.05$), basketbol ünitesinde ise öntest-sontest puanlarının ortalaması arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$). Devinişsel alanda ise hem futbol, hem de basketbol ünitelerinde işlenen konularda, uygulanan klasik yöntemle bağlı olarak giriş ve çıkış davranışları arasında anlamlı düzeyde farka rastlanmıştır ($p<0.05$). Bu bulguya göre, kontrol grubuna uygulanan geleneksel yöntemin, basketbol ünitesi bilişsel alan haricinde öğrencilerin öğrenmeleri üzerinde etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 2. Deney Grubunun Ön Test Ve Son Test Ortalamalarının Karşılaştırılması.

<i>DENEY GRUBU</i> (N=34)		ÖN TEST	SON TEST	t	p
FUTBOL	<i>Bilişsel test</i>	3,221	4,441	-6,192	,000
	<i>Top sürme</i>	3,32	3,71	-3,419	,000
	<i>Ayak içi pas</i>	3,74	4,03	-2,257	,010
BASKETBOL	<i>Bilişsel test</i>	2,191	3,941	-9,371	,312
	<i>Şut</i>	2,68	3,47	-7,224	.026
	<i>Top sürme</i>	2,79	3,59	-7,224	.000

P<0.05

Tablo 2’de görüldüğü gibi deney grubunun futbol ünitesindeki bilişsel testteki öntest-sontest ortalamaları anlamlı düzeyde yükselirken ($p<0.05$), basketbol ünitesinde ise yükselme olmasına rağmen anlamlı düzeyde bulunmamıştır ($p>0.05$). Devinişsel alanda ise her iki ünite de işlenen konuların öntest ve sontest puanlarının ortalaması, uygulanan programa bağlı olarak anlamlı düzeyde farklılaşmıştır ($p<0.05$). Bu sonuca göre, deney grubunda uygulanan aktif öğrenme etkinliklerinin basketbol bilişsel alan haricinde, öğrencilerin bilişsel ve devinişsel alanda öğrenmeleri üzerinde etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 3’de deney ve kontrol gruplarının bilişsel ve devinişsel alanlardaki erişim değerlerinin karşılaştırılması verilmiştir.

Tablo 3. Grupların Bilişsel ve Devinişsel Alanlara Ait Eriş Değerlerinin Karşılaştırılması

ERİŞİ DÜZEYLERİ		DENEY			KONTROL			t	p
		N	x	sd	N	x	sd		
FUTBOL	<i>Bilişsel test</i>	34	1,221	1,149	34	-0,06	1,06	4,762	,480
	<i>Top sürme</i>	34	,38	,65	34	,18	,67	1,281	,342
	<i>Ayak içi pas</i>	34	,29	,76	34	-0,03	,72	1,805	,118
BASKETBOL	<i>Bilişsel test</i>	34	1,750	1,089	34	,647	1,385	3,651	,311
	<i>Şut</i>	34	,79	,64	34	,29	,46	3,688	,174
	<i>Top sürme</i>	34	,79	,64	34	,32	,47	3,440	,281

p>0.05

Tablo 3'e göre, deney ve kontrol gruplarının futbol ve basketbol ünitelerinin bilişsel ve devinişsel alandaki eriş değerlerini karşılaştırmak için yapılan bağımsız gruplar t testi sonucuna göre her iki grupta anlamlı fark bulunmamıştır (p>0.05). Ancak deney grubunun her iki ünite de bilişsel ve devinişsel alan eriş puanları incelendiğinde, kontrol grubundan daha yüksek olduğu göze çarpmaktadır. Bu bulgulara göre, öğrencilerin farklı yöntem ve etkinliklerin uygulandığu gruplarda bulunmalarının, futbol ve basketbol ünitelerindeki bilişsel ve devinişsel hedeflere ulaşma açısından onları anlamlı düzeyde farklılaştırmadığı ve her iki grupta da futbol ve basketbol ünitelerini bilişsel ve devinişsel olarak benzer düzeyde öğrendikleri ileri sürülebilir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Günümüzde çoğu ülkede ve Türkiye'de kullanılan öğretim yöntemleri, öğrencilere bilgileri hazır kalıplar biçiminde verip, aynen alma şeklinde bir yol izlemektedir. Bu öğretim yöntemlerinin uygulanması sırasında, öğrenciler hangi bilgiyi niçin almak zorunda olduğunun bile farkında olamadan anlatılan bilgileri hafızasına kaydetmeye çalışmaktadırlar (Kutlu, 2004). Halbuki çağımızda değişen yeni eğitim anlayışında kritik düşünülebilin, yaratıcı, problem çözebilen, kendini ifade edebilen bireylere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle sınıf ortamında uygulanacak değişik etkinlikler ve uygulamalar yolu ile öğrencileri derste daha etkin hale getirme öğretenlerin temel görevleri arasında bulunmaktadır.

Öğrencilerin bilgiyi merakla dayalı bir kuşkuyla birlikte öğrenmesi sağlanmalıdır. “Kuşkulanmamak, öğretileni doğru olarak kabul etmek, kitapta yazanı, öğretmenin söylediğini doğru kabul eden” doğruların değişmez olduğunu düşünen öğrencileri ezber alışkanlığından kurtarmak gerekir (Şahinel, 2005:145). Bu amaçla yapılan bu çalışmada aktif öğrenme metodunun 8. sınıf beden eğitimi ve spor derslerinde futbol ve basketbol ünitelerinde öğrencilerin öğrenme düzeylerindeki etkisine bakılmaya çalışılmıştır.

Yapılan çalışmada hem deney, hem de kontrol gruplarının futbol ünitesine ait bilişsel alan öntest-sontest değerleri arasında anlamlı fark bulunurken, basketbol ünitesinde sontest lehine gelişme olmasına rağmen anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Bu sonuçlara göre, geleneksel yöntem ve aktif öğrenmeye dayalı etkinliklerin bilişsel alanda öğrenci gelişimini benzer şekilde etkilemiş olduğu söylenebilir. Deney ve kontrol gruplarının devinişsel alandaki öntest-sontest puanları işlenen konular itibariyle tek tek karşılaştırıldığında ise, hem kontrol hem de deney grubunda uygulanan programa bağlı olarak sontest lehine anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$).

Sportif becerilerin oluşturulması oldukça uzun ve zahmetli bir çabayı içerir. Bu becerilerin kazanılmasında kişisel özellikler, uygun öğretim programı, yeterli zaman, çeşitli malzemeler, uygun tesis, nitelikli öğretmen gibi faktörler gereklidir. Bu becerilerin öğrenilmesinde yeterli alıştırma olanağının ve zamanın ayrılması, o becerinin kazanılmasında temeldir. Araştırmada elde edilen veriler de bu görüşü doğrulamıştır. Hem deney, hem de kontrol grubundaki öğrencilerin futbol (top sürme, ayak içi pas) ve basketbol (şut ve top sürme) ünitelerindeki giriş ve çıkış davranışlarında, araştırma süresince uygulanan programlara ve tekrarlara bağlı olarak sontest lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Yapılan çalışma sonucuna göre, aktif öğrenme etkinliklerinin uygulandığı deney grubunun futbol ve basketbol ünitelerine ait bilişsel erişim puanları ile geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubunun bilişsel erişim puanları karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır (Tablo 3). Ancak, deney grubunun hem futbol, hem de basketbol ünitelerindeki erişim puanlarının (futbol $x=1.22 \pm 1.15$, basketbol $x=1.75 \pm 1.09$) kontrol grubundan (futbol $x=-0.59 \pm 1.06$, basketbol $x=-0.647 \pm 1.39$) daha yüksek olduğu söylenebilir. Yine devinişsel alandaki becerilerin öğreniminde de her iki yöntemin uygulandığı gruplar karşılaştırıldığında iki ünite de anlamlı farka rastlanmamıştır ($p>0.05$). Bu sonuca göre, aktif öğrenme etkinlikleri ile desenlenmiş futbol ve basketbol ünitelerindeki dersler ile geleneksel yönteminin uygulandığı dersler karşılaştırıldığında, her iki uygulamaların da zamana göre öğrencilerin devinişsel alandaki becerilerini arttırdığını ancak birbirleriyle karşılaştırıldıklarında ikisinin de benzer etkililikte olduğu söylenebilir. Komut yönteminde öğrencilerin sürekli olarak kendilerine verilen komutlar aracılığı ile öğretmenin belirlediği beceri ve

alıştırmada çalışması (Demirhan,2004:15), aktif öğrenmeye dayalı sınıf ortamında ise öğrencilerin fiziksel etkinliklerle beraber bilişsel açıdan da zaman alıcı yaşantılar geçirmesi öğrencilerin fiziksel etkinlik yapma sürelerini azalttığından dolayı her iki grubun puanları arasında fark çıkmamış olabilir.

Beden eğitimi ve spor dersi ilköğretim programlarında yer alan bir derstir ve genel eğitimin ayrılmaz bir parçası ve tamamlayıcısıdır. Ülkemizde ve yurt dışında beden eğitimi ve spor öğretiminde aktif öğrenmenin kullanımına yönelik çalışmaların sınırlı olduğu dikkat çekmektedir. Ancak bulgular farklı alanlarda yapılan çalışma sonuçları ile çelişmektedir (Sivan ve ark.,2000; Kvan, 2000; McClanahan ve McClanahan , 2002; Ruhl ve ark.,1987). Sivan ve ark (2000)'nın yaptıkları çalışmada aktif öğrenme uygulamalarının, öğrenci öğrenmeleri üzerindeki etkililiğine bakmışlar ve çalışma sonucunda aktif öğrenmenin öğrencilerde bağımsız öğrenme becerilerinin gelişiminde ve bilgilerin uygulamaya dönüştürülmesinde değerli katkılar sağladığını ortaya koymuşlardır. Kvan (2000)'da aktif öğrenme metodlarının mühendislik istatistiği dersinde öğrenilen bilgilerin kalıcılığına etkisi ile ilgili yaptığı çalışmasında, aktif öğrenme yöntemleri ile ders işleyen deney grubundaki öğrencilerin derste işlenen bilgileri orta veya orta düzeyin hemen altında akılda tuttuklarını saptamıştır. McClanahan ve McClanahan (2002)'ın çalışmasında geleneksel biyoloji dersinin verildiği sınıfın etkileşimsel sınıfa nasıl dönüştüğü açıklandıktan sonra, dersin değerlendirilmesinde kullanılan öğrenci tepkilerinin analizine göre, aktif öğrenme yaşantılarının öğrencilerin dersin temel kavramlarını anlamalarına ve odaklanmalarına yardımcı olduğunu, öğrencilerin başarılarının bir önceki yıl uygulanan geleneksel biyoloji dersindeki başarılarına göre daha arttığını ve aktif öğrenme sınıfındaki öğrenme yaşantılarını zenginleştirdiğini bulmuşlardır. Ruhl ve ark. (1987)'nin yaptıkları çalışmada ise, öğretmenlerin her 5 derste 3 kez 2 dakika duraksamalarının ve bu esnada yapılan aktif öğrenme uygulamalarının öğrencilerin dersi hatırlamalarına olan etkisine bakmışlar ve bu uygulamaların deney grubunda ders işleyen öğrencilerin test puanlarının kontrol grubuna göre daha yüksek bulunmasına neden olduğunu ortaya koymuşlardır.

Araştırma bulguları ile sözü edilen araştırma bulguları arasındaki çelişkinin, çalışmaların aynı konu alanında gerçekleştirilmemiş olmasından, uygulama süresinin yetersizliğinden, öğrencilerin beden eğitimi derslerinde kullanılan geleneksel yöntemle yatkınlıklarından ve özellikle motor becerilerin öğretimine dayalı beden eğitimi derslerinin komut yöntemi ile işlenmesinin uygun olması gibi nedenlerden kaynaklanmış olabileceği düşünülebilir. Bu konu ile ilgili yapılan bir çalışmada Cai (1998), karate ve raketbol derslerini alan öğrenciler, beceri öğreniminde komut yöntemini tercih ettikleri doğrultusunda görüş bildirmişlerdir.

Sonuç olarak, araştırma bulgularına dayanılarak, futbol ve basketbol ünitelerinin öğreniminde klasik yöntemin yanında aktif öğrenme etkinliklerinin de

kullanılması uygun görülmektedir. Bu görüşün desteklenmesi için farklı üniteler ve sınıf düzeyleri için yeni çalışmalar yapılması gerekmektedir. Ayrıca aktif öğrenme metodunun öğrencilerin duyuşsal özelliklerine de katkısı araştırılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Açıköz, Ün K. (2003). **Aktif Öğrenme**, Eğitim Dünyası Yayınları, İzmir.
- Cai, S.X. (1998). "Student Enjoyment of Physical Education Class in Three Teaching Styles Environments", **Education**, 118, 412-421.
- Demirel, Ö. (2004) "**Kuramdan Uygulamaya Eğitim Programları**, 7. Baskı, Pegem Yayıncılık, Ankara.
- Demirhan, G. (1997). "Beden Eğitimi ve Sporda Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri ve Felsefe", **Spor Bilimleri Dergisi**, (8)1, 4-16.
- Demirhan, G. (2004). **Beden Eğitimi Öğretimi**, Bağırman Yayımevi, Ankara.
- Ertürk, S. (1993). **Eğitimde Program Geliştirme**, Meteksan A.Ş., Ankara.
- Kutlu, A. "Aktif Öğrenme", (2004), <http://www.İnsanbilim.Com.Tr/İnsanca4.Htm>.
- Kvam, P.H. (2000). "The Effect of Active Learning Methods on Student Retention in Engineering Statistics", **American Statistician**, Vol.54, Is.2, Ss.136-140.
- Kyriacou, C., Manower B. And Newson G. (1999). "Active Learning of Secondary School Mathematics in Botswana", **Curriculum**, 20(2), 125-130.
- Mcclanahan, E.B; Mcclanahan, L.L.(2002). "Active Learning in A Non-Majors Biology Class", **College Teaching**, Vol: 50, No: 3, Ss. 92-96.
- MEB;(1995). **İlköğretim Okulları, Lise ve Dengi Okullar Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programları**, MEB Basımevi, İstanbul.
- Ruhl, K.L., Hughes, C.A. And Schloos, P.J. (1987). "Using The Pause Procedure to Enhance Lecture Recall", **Teacher Education And Special Education**, 10, ss. 14-18.
- Saban, A. (2000). **Öğrenme Öğretme Süreci**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Senemoğlu, N. (2005). **Gelişim Öğrenme ve Öğretim: Kuramdan Uygulamaya**, Gazi Kitabevi, 12 Baskı, Ankara.
- Sivan, A., et. all. (2000). "An Implementation of Active Learning And Its Effect on The Quality of Student Learning", **Innovations In Education And Training International**, Vol.37, Iss. 4,Ss. 381-389.
- Şahinel, M. (2005). Etkin Öğrenme, **Eğitimde Yeni Yönelimler** (editör: Özcan Demirel), Pegem Yayıncılık, Ankara.
- Ünal, S. (1999). "Aktif Öğrenme, Öğrenmeyi Öğrenmek ve Probleme Dayalı Öğrenme", **M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi**, 11, 373-378.
- Yavaş, M., İlhan, A. (1997). **Beden Eğitimi ve Sporda Özel Öğretim Yöntemleri**, Melisa Matbaacılık, 2. Baskı, Bursa.